

PEIKKOSOTURI

Helsingissä maaliskuussa 2022 Nro:9

**LEGENDAARISEN ÄSSÄ-RYKMENTIN JALKAVÄKIRYKMENTTI
KAHDENKYMMENTEN KUUDEN (JR 26) VIIMEINEN ELOSSA
OLLUT VETERAANI KEIJO KALERVO VIRTAMO ON POISSA.**

Keijo Virtamo palveli JR26 kranaatinheitinkomppanian tulenjohtajana. Hänen sotatientsä katkesi kertaalleen Juustjärvellä lokakuussa 1941 kun Virtamo haavoittui reisiin ja pohkeisiin. Toivuttuaan haavoittumisestaan hän palasi takaisin sotapalvelukseen. Ässän tie oli jo päättynyt joulukuussa 1942 ja uudeksi komennuspaikaksi määrättiin Äänisen Rannikkoprikaati. Siinä porukassa Virtamo palveli rauhan tuloon asti.

Vuosi 2021 oli Ässä-rykmentin perinnetyölle menetysten vuosi, keväällä saatoimme viimeiselle matkalle pitkäaikaisen sihteerimme **Marjatta Laineen** ja syystalvella perinnetoimikunnan jäsenen ja entisen tiedottajan **Reino "Reiska" Janhusen**. Ässä-rykmentin viimeinen elossa ollut veteraani **Keijo Kalervo Virtamo** kutsuttiin viimeiseen iltahuutoon marraskuussa.

Korjaus edelliseen Peikkosoturiin, Presidentti Rytin pitämän puheen päivämääräksi mainittiin virheellisesti 22.6, oikea päivä oli kuitenkin 26.6.

Veikko ja Pertti Hakkarainen poikiensa kanssa.

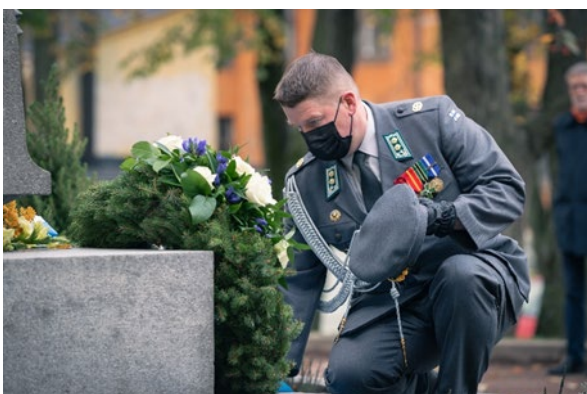
Veikko Hakkarainen kertoi puheessaan isänsä tarinan (Veikko Aleks Hakkarainen kaatui Villavaarassa 18.9.1941). Isän kaatuessa oli Veikko ainoastaan 18 päivän ikäinen ja isä ei päässyt syntymälomalle Villavaaran ankarien taisteluiden takia. Veikko ja Pertti kävivät isänsä kaatumispaikalla Villavaarassa vuonna 2019. Tällä matkalla he istuttivat paikalle punaisia ja valkoisia ruusuja sekä heidän äitinsä lempikukkia kieloja Nastolan tontilta.

Lokakuun kunniakäynti patsaalla sai koronasta huolimatta paikalle pienen joukon perinnettä kunnioittamaan. Perinnetoimikunnan lisäksi seppeleen laskuvat Kaartin jääkäripataljoonan komentaja everstiluutnantti Ari Helenius ja majuri Mika Romppanen.

Perinnetoimikunnan seppeleen laski puheenjohtaja Ilpo Valtaoja Jarmo Sarjasen kanssa.

KEIJO VIRTAMO ON POISSA

Jatkosodan Ässä-rykmentin, JR 26:n viimeinen elossa ollut veteraani kutsuttiin viimeiseen iltahuutoon Helsingissä 19.11.2021.

Virtamo oli syntynyt 7. elokuuta 1919 Akaassa. Perhe muutti viisi vuotta myöhemmin Keravalle, jossa hän valmistui Keravan yhteiskoulusta ylioppilaaksi 1938. Tämän jälkeen jatkui opinnot estetiikan ja musiikkitieteiden parissa Helsingin yliopistossa mutta sota kuitenkin katkaisi opinnot.

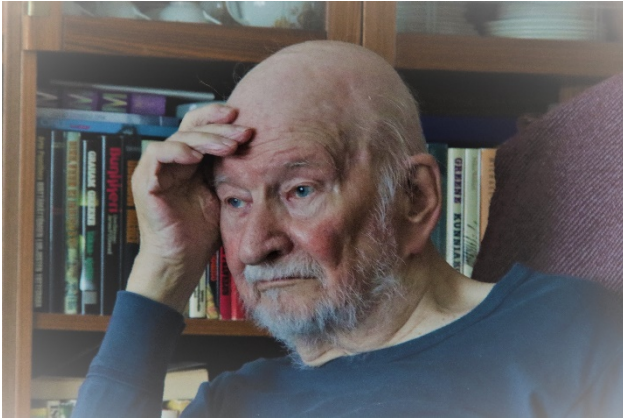
Hänet määrättiin asepalvelukseen tammikuussa 1940 aliupseerikouluun Järvenpään ja sen jälkeen Virtamo kävi Reserviupseerikoulun Niinisalossa välirauhan aikana. Sitten syttyi jatkosota ja Virtamo määrättiin täydennysupseerina Ässä-rykmenttiin, jossa hän toimi kranaatinheitinkomppanian tulenjohtajana haavoittumiseensa asti.

Keijo Virtamo kotipihallaan kuvattuna.

Virtamo valmistui filosofian maisteriksi sodan jälkeen vuonna 1953. Hän oli aloittanut tietosanakirjojen toimittamisen Otavassa jo vuonna 1949 ja ura Otavalla kesti 48 vuotta. Eläkkeelle jäätyään Virtamo työskenteli vielä vapaana toimittajana ja hän oli mukana useiden hakuteosten toimituskunnissa sekä toimitti itse urheilu- että musiikkitietosanakirjoja.

Suuren yleisön tietoisuuteen Virtamo tuli 1960-luvulla tietokilpailujen kautta kuten Tupla tai kuitti, Viisasten kerho, Arpa on heitetty ja Naapurivisa. Virtamo asui Helsingin Länsi-Pakilassa vuodesta 1950, kunnes muutti 2010-luvun lopulla Oulunkylään.

REISKA ON POISSA

Reino Janhunen poistui keskuudestamme 17.11.2021. Reiska oli kuollessaan 86 v. Hän toimi aikanaan ansiokkaasti perinnetoimikunnan tiedottajana. Pontimena Reiskalla oli setänsä, Mannerheim ristin ritari Arvid Mikael Janhusen vaiheiden selvittäminen syksyllä 1941 Ässä--rykmentin hyökätessä kohti Karhumäkeä. Ritarin kohtalo tuli selvitettyä ja tiedottajan tehtävät veivät Reiskan entistä perusteellisimmin ässän vaiheisiin. Monet hyvin kirjoitetut artikkelit viestivät Reiskan hyvästä ja terävästä kynästä. Muistoksi jäivät Reiskan toimittamat Ässä-rykmentin vaiheista viestivät kaksi postikortti sarjaa, jotka ovat sittemmin muodostuneet alan harrastajien keskuudessa keräilyn arvoisiksi. Perinnetoimikunta oli saattamassa Reiskaa viimeisellä matkallaan ja jää muistelevaan häntä suurta kiitosta tuntien. Reiskan tiedottajan rooli antaa hyvä mallin tulevalle.

Teksti Kari Salminen

Reino toimi monella taholla ansiokkaasti

Suomen Radioamatööriliitto oli hänen "lempilapsensa". Tuskin kukaan seurasi liiton vaiheita yhtä ansiokkaasti kuin Reino. Hän seurasi liiton vaiheita aivan elämänsä loppuvaiheisiin asti. Ehkä merkittävimmän työn SRAL:n saralla Reino kuitenkin suoritti omankin arvionsa mukaan kokoamalla ja kirjoittamalla SRAL:n 75 -vuotishistoriikin **Alussa oli kipinä**. Eipä Reino, OH2HK, tuolloin arvannut, että tänäkin päivänä hänen kirjansa on edelleen kattava ja tärkeä SRAL:n historiateos. Reino oli myös tuottelias lehtimies ja sotahistorian tutkija

Sisko Janhunen

Sisko muistaa Reinon kohteliaana ja ystävällisenä heti ensi kohtaamisesta alkaen. Häitä vietettiin lokakuussa 1959.

Hautajaiskuvat otti Aimo Aarnio

Perinnetoimikunnasta osallistui hautajaisiin Tuija Koivu ja Kari Salminen

Jatkosodan Ässä-rykmentissä (JR26) palvellut korpraali Arvi Janhunen haavoittui vakavasti lähellä Karhumäkeä 26.11.1941 taistelun jälkitilanteessa ja kuoli sokkiin samana iltana Juustjärven kenttäsairaalassa. Seuraavana päivänä hän sai nimityksen Mannerheim-ristin ritariksi n:o 43. – Hän on ainoa punakaartilainen Marskin ritari ja ensimmäine ritari, joka menehtyi.

Arvid Mikael Janhunen oli syntynyt Porvoon maalaiskunnassa 8.5.1900. Hän oli muonarenki Akseli Janhusen toiseksi vanhin poika. Perhe muutti v. 1916 Helsingin pitäjään, jossa isä palveli renkinä Tomtbackan (Haltiala) kartanossa.

Karjalan Armeijan lisäesityksessä mainitaan: ”26.11.41 vihollisen hyökätessä Karhumäen pohjoiseen maastoon korpr. Janhunen osallistui joukkueensa mukana erittäin menestyksellisesti vihollisen tuhoamiseen. Ryhmänsä etunenässä hän konepistooli kainalossaan juoksi pelottomasti vihollisparven keskelle ja seisaaltaan lakaisi kp: llaan vihollisia maahan. Kun hän oli tyhjentänyt mukanaan olleet neljä lipasta, niin hän tempaisi eräältä viholliselta pikakiväärin ja jatkoi sillä vihollisen tulittamista. Korpr. Janhunen haavoittui vaikeasti vatsaan kuolleeksi tekeytyneen vihollisen politrukin ampumasta luodista.

Pataljoonan komentaja **T.H. Luukko** kirjoitti rouva Elina Janhuselle mm.: ”Korpr. Janhusen kuolema oli tämän sodan raskain isku rykmentillemme, sillä hän oli meidän paras miehemme. Suurten sotilaallisten ansioittensa vuoksi on Ylipäällikkö myöntänyt hänelle Vapaudenristin 2 lk. Mannerheim-ristin, jonka oheisena kunnioittaen lähetämme Teille.” — Arvid Mikael Janhunen haudattiin 14.12.1941 Hietaniemen sankarihautaan, Helsingissä.

Teksti: Reino Janhusen Ässä-rykmentille luovuttamasta aineistosta.

Lotta Svärd 100 vuotta

Lotta Svärd perustettiin vuonna 1921 tukemaan suojeluskuntien tekemää maanpuolustustyötä. Yhdistyksestä kehittyi yhteiskunnallisesti merkittävä naisten vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö – väkilukuun suhtautettuna maailman suurin. Jäsenmäärä oli enimmillään jatkosodan aikana: yhteensä 240 000 lottaa, joista pikkulottia oli noin 50 000.

Lotta Svärd säätiön 100 vuotta -muistomitalissa historia kohtaa tämän päivän. Mitalin vasemmalle puolelle on kuvattu muonitus- ja lääkintälotat tekemässä arvokasta työtään. Oikealla puolella pitkän elämäntyön lotissa tehnyt **Aune Rahola** kertoo lottien tarinaa tuleville sukupolville. Taustalla pilkottaa entinen lottien talo, joka toimii nykypäivänä Lottamuseona. Yläreunaa kiertää teksti: **LOTTA SVÄRD 100 VUOTTA.**

Aune Rahola

Aune oli Ässä-rykmentin maskotti ja perinnetyön tukija. Aune Rahola syntyi Tampereella vuonna 1923. Aune kasvoi varsin isänmaallisessa perheessä, isä oli suojeluskuntalainen ja äiti toimi lottana. Syksyllä 1939 Aune olisi halunnut liittyä pikkulottiin koska ei vielä aikuisiin lottiin ikänsä puolesta päässyt, tarvittavat 17-vuotta hän täytti vasta tammikuussa 1940. Poikkeuksellisesti Aune otettiin kuitenkin varsinaiseen lottakoulutukseen jo 16-vuotiaana. Talvisodan aikana Aune toimi Tampereella väestönsuojelukeskuksessa, joka sijaitsi ammattikoulun tiloissa Pyynikinrinteellä. Aunen työtehtäviin kuului puheluiden vastaanottaminen ja välittäminen eteenpäin. Vuonna 1941 Aune suoritti radistikurssin ja syksyllä 1942 hän sai komennuksen Laatokan rannalle Viteleen rannikkotykistörykmentti 13:ta esikuntaan. Työtehtäviin kuului tällä kertaa vastaanottaa salasanomia morseaakkosista radiokeskuksessa. Saapuneet viestit vietiin esikuntaan, jossa salasanomat purettiin.

Aunen ja Olli Raholan rakkaus kesti 64 v.

Eräs komennuksella ollut naapurin tyttö halusi sodasta pois, mutta ei päässyt ennen kuin sai jonkun tilalleen. Hän kysyi minulta, voisinko lähteä. Ihme kyllä vanhempani päästivät minut, ja myös Lotta Svärd - järjestö hyväksyi lähtöni, Aune kertoo. Aune oli työskennellyt jo talvisodassa viestilottana kotikaupunkinsa väestönsuojelukeskuksessa. Oli kuitenkin eri asia lähteä Karjalaan asti. Pitkän matkan jälkeen Aune oli lopulta perillä myöhään illalla. Vein tavarani taloon, jossa muitakin lottia asusti. Sitten minun piti mennä ilmoittautumaan esikuntaan läheiseen rakennukseen. Siellä oli varmaan toistakymmentä upseeria, mutta jotenkin eräs ystävällisen näköinen jäi mieleeni. Kun palasin lottalaan, tytöt kysyivät, millaista siellä oli mielestäni ollut. Sanoin, että minä en muista yhtään mitään muuta kuin yhden hymyilevän luutnantin. Ne huusivat kaikki kuorossa, että se oli Raholan Olli!

Olli Rahola oli Aunea puolitoista vuotta vanhempi helsinkiläinen tiedustelu-upseeri ja Aunen tuleva aviomies, vaikkei kumpikaan sitä vielä silloin tiennytäkään. Ollia nimitettiin lottien parissa tuntemattomaksi sotilaaksi, ja jos olin pidempään poissa näköpiiristä, niin aina kiusattiin, että onkos sitä oltu tuntemattoman sotilaan kanssa jossakin.

Kerran Aune ja Olli lähtivät sattumalta junalla samana päivänä kotilomalle.

Olin menossa Tampereelle, mutta Olli sai puhuttua minut mukaansa Helsinkiin vähän kävelemään ja juttelemaan ja katsomaan paikkoja. Sitä en ymmärrä miten hän sai minut houkuteltua vielä kotiinsakin Pohjoisrantaan. Rappusissa sanoin, että en kyllä tule, lähden kotiin. Hän yllytti, että tule nyt pikkuiseksi aikaa. Sitten minua vietiinkin jo näytille hänen äitinsä 50-vuotispäiville, jossa oli sukuakin paikalla.

Heinäkuussa 1943 Aune sai rintamalle tiedon, että hänen isänsä oli kuollut tapaturmaisesti. Katsoin, että en enää voinut jäädä sinne, vaan minun piti lähteä auttamaan äitiä. Sanoin itseni irti ja menin kotiin. Olli tuli ensimmäiselle lomalleen syyskuussa ja kosi minua lokakuussa. Totta kai suostuin. Me olimme niin rakastuneita toisiimme. Häitään pari vietti joulukuun viidentenä päivänä 1943. Sen jälkeen Ollin piti lähteä vielä takaisin sotaan, joka päättyi vasta syyskuussa 1944.

Olin peloissani, koska kuulin tapahtumista radiouutisista ja tiesin paikat hyvin. Tiedustelu-upseerina Ollille kuului koko Laatokan ranta ihan pohjoisesta Syvärille asti. Aina oli sydän kylmänä, että onko jotain tapahtunut, Aune sanoo. Parin esikoispoika syntyi vuonna 1944. Kaikkiaan lapsia syntyi kuusi, iltatähti vasta vuonna 1965. Lastenlapsia on syntynyt 15 ja lastenlastenlapsia samaten 15. – Yhtenä tapaninpäivänä 60-luvulla istuimme Ollin kanssa sohvan molemmin puolin takkatulen äärelle ja luimme ne kaikki. Ensin omat kirjeemme ja sitten toisen, kun se toisen lähettämä kirje oli tietysti herkkua.

– Luettuamme kirjeet Olli sanoi, että nämä poltetaan nyt. Huudahdin, että ei hyvänen aika, annetaan säilyä lapsille! Ne ovat kyllä vähän tylsiä sen takia, että niissä on kaikissa se sama laulu. Sotatoimista ei saanut kirjoittaa, joten se oli vähän sellaista meidän keskeistä tunteiluamme. Aune ja Olli eivät olleet ainoita, jotka rakastuivat sodassa. Heidän kanssaan Vitelen rannikkotykistörykmentti 13:nnen esikunnassa olleesta joukosta muodostui kaikkiaan 11 paria. Rauhan tultua kokoonnuimme Suomenlinnan Upseerikerholle joka toukokuu niin kauan kuin viimeinen veteraani oli elossa. Joukossa oli professoreita ja muita elämässään pitkälle päässeitä, mutta tavatessamme he olivat taas sotakavereita.

Otteita: Aune Raholan haastattelusta joulukuulta 2015

KUNNIAKÄYNTIÄ ÄSSÄN MUITOMERKILLÄ SUNNUNTAINA 13.03.2022 .

Kunniakäynti sunnuntaina alkaa perinteitä noudattaen Kallion kirkossa klo 10 alkavalla messulla. Muistomerkillä siirrytään klo 13 jossa perinteen mukaiset juhlallisuudet, puhujana Petteri Rokka. Tilaisuuden päätyttyä muitomerkillä siirrytään Graniittilinnaan jossa nautitaan ÄSSÄn soppaa, ruoka sekä juomat ovat omakustanteisia.

Arvoisat sotiemme veteraanit, hyvät Ässän ystävät, perinnetoimikunta toivottaa kaikki tervetulleeksi tilaisuuteen.

Helsinki

Veteraanasiamies Leila Kytölä
puh. 09 310 50513
veteraanasiamies@hel.fi

Rintamaveteraanien kuntoutustoimisto
puh. 09 310 50544
Asiointiaika ma–to klo 9–12

Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut
puh. 09 310 75637
Puhelinpalveluaika ma–to klo 9–12
Mannerheimintie 168 b 2. krs, 00300 Helsinki

Seniори-info
puh. 09 310 44556
Palveluneuvontaa arkisin klo 9–15

Tiedoksenne

PEIKKOSOTURI on saatavissa myös sähköisenä, jos haluat luopua paperi versiosta ota yhteyttä toimitukseen.

Ässä-rykmentin symbolina on tämä haavoittunut leijona, kuvanveistäjä Aarre Aaltosen muovaama reliefi.

Kaartin pataljoonan määrättiin 1989 annetulla virallisella käskyllä vaalimaan maineikkaan ÄSSÄ - rykmentin JR 11 ja JR 26 perinnettä. Pataljoonan komentaja everstiluutnantti **Ari Helenius** ja majuri **Mika Romppainen** kunniakäynnillä yhdessä perinnetoimikunnan edustajien kanssa.

PERINNETYÖTÄ TUKEVAT

Henkilö-, paketti- ja kuorma-
autot

Avoimna arkisin 8:00 – 17:00

Puh. 09 633 194

Fax 09 622 1465

Koskelontie 1 A 6-8, 02920 Espoo

+358 9 862862

+358 40 6754055

+358 400 207766

topminos@topmainos.fi

Toimitus

Esa Jansson

assarykmentti@gmail.com

Kari Björn

kari.v.bjorn@gmail.com